

NEMCI PREMAGANI OB MARNI.

SOVRAŽNA POTAPLJAČA STRELJALA NA BREG.

Nemška submarinka potopila tri splave ob rtu Cod in vrgla štiri granate na suho. Nekaj ranjenih.

AMERIŠKA KRIŽARKA PO-TOPLJENA BLIZO NEW YORKA; 72 MOŽ POGREŠAJO.

Orleans, Mass., 22. jul. — Sovražna submarinka se je včeraj pojavila pri obrežju rta Cod, potopila tri splave in zažgala četrtega z vlačilno ladjo vred ter vrgla štiri granate na suho, ki pa niso zadele nikogar. Moštvo na splavih se je rešilo in nekaj mož je bilo ranjenih; eden teh — John Botović — je izgubil roko. Tisoče ljudi na obrežju je gledalo napad.

Washington, 21. jul. — Mornariški departament se nima natančnih poročil o nesreči, ki je zadela križarko "San Diego" v vodah nedaleč od Fire Islanda, N. Y. Danes javljajo, da se je rešilo s potopljene križarke 1183 mož; ker je bilo po neuradnem podatku 1255 pomorščakov na ladji, značajo izgube potemtakem 72 mož.

Vzrok nesreče še ni znan, v uradnih krogih sodijo, da je ladja zadela ob mino. Poveljnik ameriških patrolnih ladij, ki operirajo okrog Fire Islanda, je našel več min tujega izdela. Te mine so najbrže zatrosile nemške submarinke.

Mornariški tajnik Daniels izjavlja, da transporti z vojaštvom bodo odhajali z enako hitrijo kakor doslej. Miljon mož je odšlo čez morje brez izgube ene same ladje in za enako varnost je poskrbljeno tudi v bodoče.

Washington, D. C. — Mornariški departament je prejel v soboto zjutraj poročilo, da plujeta dva parnika v neimenovano lukso in imata na krovu 1,156 oficirjev in mož s križarja "San Diego", ki je bil potopljen prejšnji dan z naj newyorškega pristanišča. To moštvo štejejo poleg enega oficirja in trideset mož, ki so se izkrenali. O moštvu pravijo, da se nahaja v dobrem razpoloženju, in da sedaj niso poročali, da je kateri ranjen.

(Mogoče da je v tistih 300 pomorščakov v gornjih 1,156 mornarjih, ki so jih prejšnji dan popoldne izkrenali v New Yorku.)

Iz New Yorka poročajo, da stvar izgleda, da so nemške potapljače prišle z operacijami ob ameriskem obrežju. Ameriški križar "San Diego", 13,680 ton, je bil potopljen, ko se ni nahajal daleč od vhoda v newyorški pristan. Na krovu je imel okoli 1,100 mož. Okoliščinska poročila govore, da je bila ladja torpedirana.

Ponoči so došla poročila, da so bile tudi druge ladje napadene in ena je opisana kot obrežna pasazirska ladja.

Detalji o uničenju "San Diego" so še popolnoma nejasni, izvedelo se je le to, kar je povedal neidentificiran mornariški letalec, ki je videl nezgodo iz zraku: višav.

Vaščani na Long Islandu pripovedujejo, da jim je letalec dejal, da je videl, ko je letel ob Long Islandu, da se je "San Diego" naenkrat nagnil in videl je na to stotine ljudi se borili v vodi. Odhiti je proti Point o' Woodsu, kjer se je spustil doli in prišel v zvezo z brezžično brzojavno postajo, kateri je rekel, da naj nemudoma odda poziv S. O. S.

Dozdevno zanesljiva poročila govore, da so obrežne patrolne ladje pri Fire Islandu videle potapljačo med 10. in 10:30 uro v petek popoldne, uro kasneje je pa bilo slišati močno streljanje.

"ZLOČINEC! NEMORALNI TAT! RESIGNIRAJ!"

Tako so pozdravili socialisti avstrijskega ministrskega predsednika v državnem zboru.

VLADA NIMA VEČINE.

Kodanj, 21. jul. — Z Dunaja poročajo, da je avstrijsko ministrstvo sklenilo resignirati.

Curih, 21. jul. — Z Dunaja poročajo o velikem kravalu v državnem zboru zadnji petek. Ko se je pokazal ministrski predsednik dr. Seydler v zbornici, so ga socialisti pozdravili s klici:

"Zločinec! Nemoralni tat! Resigniraj!"

Kraval je trajal četr ure. Jugoslovanski in češki poslanci so neprenehoma segali v besedo nemških govornikov z medklici:

"Molčite, pruski hlapci Hindenburga!"

Budimpeštanski list "Pester Lloyd" piše, da Seydler ne more dobiti večine v avstrijskem državnem zboru in valed tega bo demisioniral v par dneh.

Amsterdam, 21. jul. — Zaeno z vestmi iz Berlina, da je ponesrečila zadnja nemška ofenziva ob Marni, so prišle vesti z Dunaja, da misli avstrijska vlada zdaj resno na mir. Grof Černin je predlagal v gosposki zbornici dunajskega parlamenta, da naj avstro-ogrski in nemški zunanji ministri predložita mirovne pogoje Lloyd Georgu s posredovanjem kakšne neutralne države.

Pol milijona avstrijske armade želi pomagati Ameriki.

St. Louis, Mo., 21. jul. — Anton Holy, češki lajtnant, ki je desertiral iz avstrijske armade in prišel semkaj, je izjavil včeraj, da je v avstrijski armadi pol milijona vojakov, ki komaj čakajo na priložnost, da bi desertirali in prišli za njim pomagat Ameriki v vojni proti Nemčiji.

NAVIHANI ADVOKATJE HO-ČEJO IZTISNITI DENAR OD STARIŠEV VOJAKOV.

Washington, D. C. — V Washingtonu so izvedeli, da navihani advokati skušajo iztisniti denar od starišev, katerih sinovi so v Franciji.

Komaj je priobčeno ime vojaka, ki je padel v Franciji, že dobe stariški pismo od advokata ali advokatske trvdke, v katerem pravijo, da bodo iztirjali zaostalo plačo, povrnitev vplačila na neplačane zadolžnice svobode in poravnali vse druge stvari proti odškodnini 20 do 25 odstotkov.

Tako postopanje je nepravilno in v protiklovju z vladnimi inštrukcijami, ki se glase, da vlada sama izravna vse take tirjatve brezplačno in ne na račun starišev ali družine vojaka.

Vlada je prišla na sled, da hočejo nekateri advokati izkoristiti nevednost vojakovih starišev v svojo osebno korist.

Slovenskim starišem priporočamo, da vsakemu advokatu pokažejo vrata, ki se pride ponujati v tej zadevi.

Če advokat skuša dobiti pooblastilo za iztirjatev vojaške zavarovalnine, je izvršil hudodelstvo po zakonu. Ker pa zakon ne določa, da je izvršil advokat zločin, je zahteva pooblastilo za iztirjatev zaostale plače, vplačil na neplačane zadolžnice svobode, so se navihani advokati vrgli na te vrste iztirjatve kot lažni psi na ogledano kost, da vzamejo vojakovi družini ali vojakovim starišem zadnje cente.

Vlada bo storila, kar je v njeni moči, da advokate ne bodo iztirjavali takih tirjatve.

NIKOLAJ JE KONČNO RES USTRELJEN.

Iz Moskve javljajo uradno, da je bil bivši car ustreljen 16. julija valed zarote.

OBTEŽEVALNI DOKUMENTI BODO OBJAVLJENI.

London, 21. jul. — Nikolaj Romanov, bivši ruski car, je bil ustreljen 16. julija. Tako poroča brezžična brzojavka iz Moskve. Brzojavka se glasi:

"Na prvi seji centralnega izvrševalnega odbora, izvoljenega na petem vsruskem kongresu, je bilo obelodanjeno poročilo, ki je prišlo direktnim brzojavnim putem od krožnega sovjeta v Uralu in ki se tiče usmrčenja bivšega carja Nikolaja Romanova.

Jekaterinograd, glavno mesto Rdečega Urals, je bil pred kratkim ogrožen od bližajočih se češkoslovskiš čet in obenem je bila odkrita protirevolucionarna zarota, katere namen je bil iztrgati bivšega carja iz rok sovjetske oblasti. Z ozirom na to dejstvo je predsednik Uralskega okrožnega sovjeta sklenil ustreliti bivšega carja in sodba je bila izvršena 16. julija. Nikolajeva žena in sin sta premeščena na varno mesto.

Okrožni svet je dobil v roke važne dokumente, katere je poslal v Moskvo po posebnem odposlanecu. Nedo dolgo tega je bilo sklenjeno, da se bivši car postavi pred revoluciono sodišče, ki ga je imelo soditi zaradi njegovih zločinov napram ruskemu ljudstvu, toda zadnji dogodki so stvar zadržali.

Predsedništvo centralnega izvrševalnega odbora je razpravljalo o okoliščinah, ki so pridile Uralski svet do tega čina, in na podlagi teh razprav izreka sledeči sklep:

Ruski centralni izvrševalni odbor v osebi svojega predsednika potrjuje obsodbo Uralskega okrožnega sovjeta kot pravilno. Odhoda ima v svoji posesti zelo važne listine, ki se tičejo zadeve Nikolaja Romanova — njegov dnevnik, ki ga je pisal skoraj do zadnjega dne, dnevnike njegove žene in otrok in njegova pisma, med katerimi so tudi pisma meniha Rasputina, ki jih je pisal carjevi familiji. Vsi ti dokumenti bodo pregledani in objavljeni v bližnji bodočnosti."

Vesti o smrti Nikolaja Romanova so se vrstile skoraj neprenehoma iz različnih virov od 24. junija. O resničnosti gornje depeše pa ni več dvoma, kajti prišla je v obliki ruske brezžične brzojavke; ker je pa brezžični brzojav v Moskvi pod kontrolo bolševikov, se smatra ta depeša za uradno poročilo njihove vlade.

London, 21. jul. — Iz Šangaja poročajo, da so sovjetske čete zopet gospodar v Irkutsku, glavnem mestu Sibirije. Čehoslovaki so okupirali Brinsk.

SEDEM KROGEL JE ZADELO NEKEGA ITALIJANA.

Pittsburgh, Pa. — Okoli 4:30 zjutraj je na vogalu Eden in dvajsete in Pekove ceste zadelo Italijana Salvatore Demissina sedem krogel v ledje, prsi, ramo, tilnik in glavo.

Nicholas Boyer, detektiv na pennsylvania železnici je sledil morilecu, ki mu ga je pokazal neki zamorec. Po kratki gonji je aretiriral Frank Pelerina, pri katerem je našel samokres 32 kalibra.

V trupu umorjenega Demissina so našli dvojne krogle, kar govori, da sta umor izvršili dve osebi.

VREME.

Chicago in okolica: Deloma oblačno in nestalno v pondeljek in torek. Vroče v pondeljek, toda hladno v torek. Temperatura je včeraj dosegla 98 stopinj.

AMERIŠKA ARMADA PRODRLA 10 MILJ.

General March pravi, da je osem ameriških divizij v bitki med Aisno in Marno.

1,200,000 MOŽ V FRANCIJI.

Washington, 21. jul. — General March, šef generalnega štaba, je izjavil včeraj, da so ameriške čete skupno s francoskimi prodrle deset milj v prvih dveh dneh svoje ofenzive. Nemška armada je demoralizirana in inelativna je zdaj v rokah zaveznikov in Američanov.

Dalje je rekel general March, da je najmanj 196,000 Američanov v sedanji veliki bitki med Aisno in Marno in maksimalno število je bližje 300,000 kakor pa 200,000. V bitki je približno osem ameriških divizij, ki štejejo s pomožnimi enotami po 45,000 mož.

1,220,000 ameriških vojakov je danes v Franciji.

Washington, D. C. — Zadnja poročila koncem minolega tedna so naznanjala, da Francozi in Američani še vedno ogrožajo nemške postojanke z napadom v boku pri kotu Chateau Thierry in da se zavezniški naval širi proti vzhodu in zapadu. Iz tega sklepajo, da se mogoče v prihodnjih dneh razvije velika zavezniška protiofenziva. To potrjujejo tudi zelo izbrane besede vojnega tajnika Bakerja, namenjene časnikom, s katerimi je rekel, da je značilnost briljantnega zavezniškega napada v prepričanju Focha, "da so zavezniške sile zdaj tako močne, da opravičijo svojo močno protiofenzivno akcijo."

Na veliki fronti od Soissons in skoraj do Verduna so Nemci že v defenzivi. V kanalki sekeji, kjer Britje še niso prešli v močno ofenzivo, izvršujejo okruževalno ofenzivno taktiko že nekaj dni, ki povzroča, da so Nemci v defenzivnem položaju.

General Pershing hvali v uradnih brzojavkah na vojni departament hrabrost ameriških čet. General Pershing ni pohvalil posameznikov ali posameznih enot, ampak njegova hvala se razteza na vse enote, ki so prizadete v bitki in so dokazale, da so zveste slavni tradiciji ameriške armade.

General March, šef ameriškega generalnega štaba, je odkril zbornišnemu odseku za vojaške zadeve, da sta mavrična in novoangleška divizija kot kompletni ameriški enoti v bitki.

Kje je v bitki mavrična divizija, ni bilo povedano.

General March je povedal, da je 90,000 mož, ki so došli na Francosko v tem tednu, pomnožilo ameriško armado na 1,200,000 mož. Preden preteče avgust, bo mogoče poldrugi milijon Američanov v Franciji.

Nemci vlačijo skupaj rezerve, da vstavijo napadajoče ameriške in francoske čete. Razume se, da bodo zavezniški imeli večje izgube kot do sedaj, če Nemci pojačajo svoje obrambne črte.

Vojni tajnik Baker je opozoril na nevarnost, ki ogroža Nemce v kotu Soissons-Reims, posebno one Nemce, ki se nahajajo v ozkem kotu Chateau-Thierry. Mr. Baker je dejal:

"Pozornost sveta je seveda obrnena na silen protiidarec, ki ga je zadal general Foch. Časnikarske depeše naznanjajo stopnjevalno razširjenje teh operacij proti vzhodu, toda oficijelno to še ni potrjeno. Pridobitev na fronti v originalnem protinapadu je bila ogrobljena, in zožuje kot, kar povzroča, da postaja za nemške brambovce njih črta vedno manj vzdržljiva.

(Dolgo na 2. strani, 2. kolona)

NEMŠKE ČETE BEŽE PROTI SEVERU NA VSI ČRTI.

Američani in Francozi so v prvih treh dneh svoje ofenzive prodrli do 15 milj, reokupirali Chateau Thierry in mnoge druge postojanke, vjeli 25,000 Nemcev in vplenili 560 topov.

Z ameriško armado ob Marni, 22. jul. — Francoske in ameriške čete so prekorčile Marno in okupirale Chateau Thierry. Nemška fronta je na tem mestu razbita in velike horde nemške armade beže proti severu.

Američani in Francozi so včeraj prodrli sedem do devet milj. Število vjetih Nemcev je naraslo na 25,000 mož in 560 topov je vpljenih.

Paris, 22. jul. — Vojni stan razglasi v svojem zadnjem poročilu, da se Nemci umikajo na vsi črti nagode med Soissonsom in Remsom. Severno od Chateau Thierryja so ameriške in francoske čete zasledile velik del oselmja s hribi vzhodno od La Croixa in Grisollesa. Američani in Francozi so prekorčili Marno med Fossomom in Charvevesom in pognali sovražnika pet milj proti severu in severovzhodu. Južnosapadno od Remsa so Francozi in Italijani okupirali St. Euphrase in Bouilly.

Washington, 22. jul. — General Pershing poroča, da so ameriške čete do sobote vjele 17,000 Nemcev na fronti med Aisno in Marno. Američani in Francozi so skupno vplenili 560 topov.

Paris, 21. jul. — Nemci so se umaknili čez Marno in ves južni breg je v naših rokah. Tako poroča vojni stan. Američani in Francozi prodirajo dalje med Aisno in Marno.

Tekom protiofenzive je bilo do danes vjetih več kakor 20,000 Nemcev in število vpljenih topov je naraslo na 400.

Na vsi črti nudijo Nemci silovit odpor. V okolišu Soissons so Nemci vrgli 100,000 mož rezerve v boj, toda francosko-ameriške čete so odbile vse protinapade in nemške armade padajo povsod nazaj. Važna železnica iz Soissons v Chateau Thierry je pod kontrolo ameriških in francoskih topov; to je hud udarec za sovražnika, kajti ta železnica je bila glavna žila komunikacije za nemške čete na južni strani zagode. Francosko-ameriške čete so dosegle glavno cesto, ki drži iz Soissons v Chateau Thierry, na točki deset kilometrov južno od prvega mesta. Dalje so Američani in Francozi napredovali na črti vzhodno od gozda Meloy, St. Remy-Blanzya in Clignona. Naše čete se tudi nahajajo v predmestju Soissons in so še oddaljene eno miljo od središčnega mesta. Neully-St. Front je padel in zavezniški dominirajo sistem komunikacijskih črt, od katerih je odvilen ves žep v kotu med Marno in okolišem Chateau Thierryja, kjer se še drže Nemci. Sovražne čete v dotičnem žepu so vasko uro v večji nevarnosti zajetja ali uničenja, kajti ameriško-francoske baterije so že postavile pred nje močne zastore ognja.

Angleške čete tudi pomagajo zaveznikom v bitki med Aisno in Marno.

Izgube Nemcev so grozovite. Vse bojne polje je posuto z mrlji in ranjenci. Nemški generali z obupno furijo mečejo rezerve pod krogle in bajonet, tiste rezerve, ki so imele vzeti Pariz in končati vojno!

Vsa bitka se vrši na odprtem polju. Zakopov ni več, razen če jih sovražnik naredi v naglici, ki mu pa ne pomagajo dosti.

London, 21. jul. — Reuterjev poročevalec je sinoči javil z bojišča: "Na južnem bregu Marne ni niti enega Nemca več, izvenzmi vjetnikov in mrljev."

Berlin pripisuje poraz nemškim izdajalcem.

Amsterdam, 21. jul. — "Koelnische Volkszeitung" je objavila včeraj sledečo depešo iz Berlina: "Nemški deserterji so izdali naše vojne načrte in valed tega naša ofenziva, ki je bila namenjena za okupacijo Pariza, ni dosegla načelnega cilja."

Nemški vojni stan je sinoči priznal poraz s sledečimi besedami: "Naše čete na južnem bregu Marne so bile prisiljene umakniti se na severni breg reke."

Začetek konca.

Paris, 21. jul. — Vojaški kritiki so mnjenja, da je sedanji polom nemške armade ob Marni začetek konca. General Foch, vrhovni poveljni zavezniških armad na zapadni fronti je izvršil mojstrsko potezo s protiofenzivo v pravem momentu in na fronti, katero je sam izbral. Na ta trenotek je čakal Foch ves čas do meseca marea, ko so Nemci kričali o svojih zmagah in delali načrte za destruktivno zavezniške sile. Poraz nemške

(Dolgo na 3. strani, 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (raven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2687 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawrence 4638.

Copyright 1918

Datum v oglepaju n. pr. (Junija 30—18) poleg valnega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

"Ran like hell!"

Vojna je precej obogatila frazeologijo v vseh jezikih. Dobili smo izraze, ki ostanejo klasični, dokler bodo živele knjige sedanjih in bodočih zgodovinarjev in nešteti drugih pisateljev, ki se pečajo in se bodo pečali z veliko vojno iz leta 1914—1918.

Angleščina je vsekakor najbogatejši jezik na svetu, kar se tiče terminov enega pomena; zato pa Američanom ni težko izbirati. Zadnje dni so poročali, da je neki ameriški častnik javil z bojne črte svojemu višjemu poveljniku sledeče: "The boche turned tail and ran like hell". (Nemec — Francozi mu pravijo "boche" in to ime je postalo že splošno — je obrnil rep in zbežal kot pekel).

Beseda "hell", kot jo razumejo v Ameriki, ni ravno salonska; v takozvanih omikanih krogih se je radi izogibljalo, zlasti v priči dam, in v tisku tudi ni posebno priljubljena. Ker je dovolj izrazov enakega pomena, Amerikanec rad zamenja to besedo, da je primera bolj spodobna. Če je pa Amerikanec jezen, tedaj seveda ne more si pomagati ne toliko iz slabosti kolikor iz navade. In če je ameriški častnik v bitki označil na kratko, da Nemci beže "like hell", je s tem povedal tipično po ameriško vse kar je hotel, ne da bi izbral besed, kajti vojna sama na sebi ni tudi nič lepega, še manj pa mora biti lep beg sovražnika s stališča tistega, ki ga podi.

V slovenščini ne moremo reči, da kdo beži "kakor pekel", temveč pri nas je pravilnejše: "Beži kakor vrag". Beseda "pekel" pomeni že iz nekdane temne dobe pri vseh ljudeh kraj trpljenja, in pekla si ni nihče mislil brez vragov. Vse, kar je slabega in nelepega, mora iti k vragu — in ker je vrag sam slabost vseh slabosti, mora naravno povsod bežati, in kdor beži tako kot "vsi hudiči", je jasno, da kreše pete kakor bi mu kdo kuril pod nogami.

Ljudje, ki se bore za svobodo, vedo, da je še velik pekel na svetu, v katerem se ne manjka vragov vsake vrste. Če bi ne bilo pekla, bi ne bilo sedanje vojne; če bi ne bilo hudičev, bi ne bilo toliko boja in mizerije. Tupa-tam se naivni ljudje iznebe hudiča ene vrste, pa zaplešejo veselja in postavijo drugega na prestol.

Pekel je dobro zamišljen svet večne avtokracije in satan je rojen avtokrat. O demokratizaciji njegovega cesarstva se ni še govorilo, kajti kakor se ne bo kajzer Viljem sam izrekel za socialistično republiko in s prostovoljno podal na delo v čevljarnico, tako si tudi naivni ljudje ne morejo predstavljati namišljenega satana, da bi sam zaprl peklenška vrata in postal angelj.

Kadar se ljudje zdramijo in nasitijo pekla, tedaj bo satan res zbežal in ne bo ga več. Pekel in njegov glavni, ki se karakterizira v nešteti krivicah in tiranstvih, bosta obstala toliko časa, dokler hočejo tlačena ljudstva. Kajzerstvo, kapitalizem, monarhizem in druge take rak-rane na telesu človeške družbe tvorijo pekel, ki pa ne bo več. Narodi se dramijo in sedanja vojna je začetek tiste velike dobe, ko se bodo podirali stebri satanske avtokracije po vsem svetu. Socialna revolucija izkida pekel s sveta in vsi vragovi, kronani in nekronani, bodo šli "like hell".

Hindenburg je menda še živ, toda njegovo upanje na zmago je mrtvo.

Avtokratje na Dunaju govore o "večni eksistenci Avstrije", medtem pa prodajajo posestva na Češkem. Njihova želja je, da bi gnila monarhija eksistirala vsaj toliko časa še, da ne odidejo dokraja suhi v Švico.

Krfska deklaracija je res priznana od — srbske vlade. To bi morali monarhisti povedati, kadar povdarjajo besedo "priznanje".

Kdor je slučajno slabe volje, naj prečita "prisego" krfsko-deklarantovcev, pa mu takoj odleže. Kakšna poezija!

DOPISI.

Shod SRZ. v Franklin, Kans.

Dne 30. junija se je vršil drugi javen shod Slovenskega republikanskega združenja za državo Kansas v dvorani Union v Franklinu, ki se ga je udeležilo tudi mnogo rojakov iz bližnjih naselij. Obisk je bil prav povojen.

Predsednik shoda Joe Bratkovič je otvoril zborovanje točno ob 3. popoldne in predstavi prvega in glavnega govornika, rojaka Frank Keržeta iz Chicago. Natančno nam je razložil pomen in cilje SRZ. Živo je slikal borbo našega naroda v domovini in apeliral na čut ameriških Slovencev, naj jim pomagajo v tem boju. Le z bojem se bo naš narod otresel gnile habsburske avtokracije, ki mora izginiti po končani sedanjih vojni, ako hoče zmaga demokracije slaviti svoj triumf.

V svojem govoru se je dotaknil delovanja nasprotnikov Slovenskega republikanskega združenja, ki delujejo na različne načine za uničenje naše organizacije. Obrekovanje in umazano napadanje v njihovih listih jim je vsakdanje bojno sredstvo proti pristašem SRZ. Vse to bruha jo iz sebe zato, ker se mi hočemo rešiti avstrijske avtokracije, zato pa ne maramo priti pod drugo, nego se združiti pod zastavo svobodne jugoslovanske federativne republike.

Slovenski narod ima dovolj kronane tiranije in zato ne želi, da ga kdo tlači pod drugo, kadar se reči prve. Mi zahtevamo rešitev izpod vsake avtokracije, zato ostane naš program tak kakoršen je.

Ko je govornik končal, je žel buren aplavz, kar je bilo znamenje, da so ga ljudje razumeli, in da je govoril vsem od srca.

Nato je prečital brat Anton Šular sledečo resolucijo:

"Slovenec, bivajoči v okrajima Crawford in Cherokee, država Kansas, zbrani na javnem shodu v dvorani Union, v Franklinu, dne 30. junija 1918, izjavljajo odločno, da hočejo uodpirati Združene države v vojni za zmago demokracije proti avtokraciji. Obzajem se zavezujejo, da so pripravljeni storiti vse, kar je v njihovih močeh za dosego tega namena.

Kot Jugoslovani se zavedamo dejstva, da je edina pravična rešitev jugoslovanskega vprašanja mogoča le tedaj, kadar bodo centralne države docela poražene. Avstro-Ogrska je zatirala Slovence skozi mnoga stoletja in svojo moč nad tlačeni narodi si je znala obdržati v glavnem z izizgravanjem naroda proti narodu in s pomočjo bajonetov. Naši bratje, ki se se nahajajo pod jarmom avstro-ogrškega tiranstva, so pa danes požezani z mnogimi upori, da se hočejo na vsak način otresti avtokratičnega režima.

V nekaterih krajih Združenih držav nazivajo nas Slovence za "Avstrijce", proti čimur odločno protestiramo. Mi ne maramo takega poniževalnega imena, ki je obenem napačno, kajti Slovenci smo del Jugoslovancev in kot taki sovražniki avstro-ogrške monarhije.

Ker naši zatirani bratje v domovini le težko dosežejo zunanji svet, čutimo, da je dolžnost ameriških Slovencev seznaniti ves demokratični svet s cilji in željami slovenskega naroda, ki temelje na principih našega predsednika Wilsona, da se ne sme siliti nobenega naroda, da bi živel pod vladno, katere ne mara.

Vsled tega izjavljamo na tem mestu, da Slovenci ne marajo več živeti pod avstrijsko dinastijo. Slovenski narod se želi združiti z ostalimi Jugoslovani v svobodni državi; ker se zavedamo, da prave svobode ni mogoče doseči v katerikoli monarhistični državi, je naš cilj jugoslovanska federativna republika, v kateri naj ljudstvo samo odloča o svoji bodoči usodi in kjer naj edine ljudstvo sklepa o svojih zakonih.

Slovensko republikansko združenje predstavlja ta cilj in vsled tega odobramo program in delovanje te organizacije in jo hočemo podpirati po naših najboljših močeh.

Ker smo prepričani, da je svoboda našega naroda in vseh ostalih narodov mogoča le tedaj, če

sta Nemčija in Avstro-ogrski v sedanjih političnih formi temeljito poraženi, izrekamo ponovno našo zvestobo in obljubujemo podporo vladi Združenih držav v sedanjem konfliktu za svetovno demokracijo."

Joe Bratkovič, predsednik.
Vinko Ločnikar, zapisnikar.

Ta resolucija je bila soglasno sprejeta in poslana na pristojna mesta, da poučimo tukajšnje ameriško javnost in vladne kroge o stališču kansaskih Slovencev. Delovali bomo po točkah, katere so izražene v tej resoluciji, da bomo s tem pokazali, da smo še vedno tisti živahni kansaski Slovenci, ki nismo bili eni med zadnjimi v boju za ljudske pravice.

L. —

Bottle Beer Town, Kokokola.

Ker so se me bili naveličali že skoro vsi uredniki slovenskih listov, sem s par poštovovalnimi rojaki ustanovil svoj list "Resnica". Od začetka smo ga tiskali na pisalen stroj, pozneje pa smo dobili tiskarski stroj, ki je bil že silno star, vendar pa smo z njim tiskali naš list hitreje, kakor pa na pisalen stroj. Izdali smo list le tedaj, kadar se je meni poljubilo, vendar se pa lahko reče, da je precej redno izhajal v teh nerednih časih. Preje se mi uredniki očitati, da ne znam slovenske slovnice, vsled tega imajo zelo mnogo dela z mojimi umotvorini na literarnem polju. Ko sem imel svoj list, tedaj sem zavriskal, kajti jaz sem dosegel neodvisnost brez krfske deklaracije in brez čikaške izjave.

Na slovnično obliko se v moji "Resnici" ni pazilo, kajti držal sem se načela, da je za "majnere" vse dobro. Sicer pa naši enjenji rojaki tako ne vidijo razlike, kaj je slovnica in kaj je blatenje našega književnega ezika.

Za eksistenco "Resnice" sem imel hud boj, kajti treba je bilo delati večer za večerom, dan za dnem. Treba je bilo iskati somišljenikov, sotrudnikov in kar je za list tudi važno, čitateljev. "Resnica" se je polagoma razširila in že sem si predstavljal, da bom igral vodilno vlogo na slovenskem časnikarskem polju. Toda upi so upi. Čez par tednov sem pričel dobivati anonimna pisma, kjer so mi grozili, da bodo pustili moj list, katerega so komaj naročili.

Vsakdo je imel kako specializirano pritožbo. Nekaterim niso bile povedali brzojavne vesti in so se kleli, da so neresnične. Imenovali so moj list stranišče laži in prisegali, da se mačnjejo. Obetal so mi, da se mi ne bo dobro godilo, če me srečajo ti "oboževalci" mojega lista.

Zares, čudna so pota božja! Telegrami pridejo, listi jih priobčijo in ljudje jih naročajo in čita. Nikomur ni padlo v glavo, da bi psovali urednike drugih listov zato, ker so priobčili brzojavke, katere so telegrafirali drugi ljudje in le za katere uredniki ne morejo garantirati, dali so resnične ali ne.

Le mene so si izbrali za žrtev, dasiravno sem mnogokrat sam klel razne brzojavne vesti, toda kaj sem mogel jaz zato? Priobčevati sem moral take, kakršne so prihajale, pa če je komu prav ali ne.

Velik je bil tudi prepir mojih čitateljev, ker se niso mogli zediniti glede narodnosti. Bili so Avstrijci, Slovenci, Primorci, Istrjanci, Dolenjci in še par desetih drugih imen bi lahko naštel. Jaz nesrečen sem se pa hotel priklopiti vsem od kraja. Hvalil sem kralje in cesarje, včasih tudi republiko, poveljeval papeža in le ne slovenske duhovnike, včas pa sem zapisal tudi kaj takega, kar je disalo po socializmu. To pa je delalo med naročniki in čitatelji "Resnice" le še večjo konfuzijo, meni pa so izpadli zadnji lasje. Zares, bridka je usoda žurnalista, kateri bi moral delati v knjižni strojni, ne pa v uredniški sobi.

Avstrijanci so mi dokazovali da so le oni pravi narod, kajti drugega naroda sploh ni od "Urala do Triglava." Ako bom v predalji "Resnice" tajil to narodnost, tedaj me bodo obdali s pečati izdajalstva nad domovino. Prihajala pa so tudi druga pisma. Avtorjev teh pism sem si predstavljaj z rdečo pentlo okoli vrata, s knjigami pod pazduho in vedno jeznih obrazov. Po njihovih nazorih je svet strup, družba pa, ki živi na njem, je gnila do dna. Rešiti se je da le na

ta način, če bi poslušal nasvete ljudi, ki ne poznajo vzrokov gorja na svetu do dna in to njihovo globoko znanje so vtepali v moje plitke možgane potem anonimnih pisem. Napadaj, popluj vse okoli sebe, list pa napolni s poročili, ki bodo jasno dokazovala velikanke krivice, ki se gode človeški družbi. Iz njihovih pisem nisem mogel prav nikjer razvideti, kako naj se reši svet iz tega brezumnega blata, da ne uotne v njem. Napadaj, prekolni vse, kar dosežejo in vidiš tvoje oči, pri tem pa ne pozabi razdirati. "Razderi le to, kar razdirajo gospodje, ki se valjajo v zletu in kar razdiramo mi." Taka je bila smisel teh pisem. Jaz pa sem se čutil brez moči, ker nisem bil rojen za urednika in politika, nego za navadnega hlapca, kateremu se s prsti pokaže, kaj naj dela in kako naj dela, da se dopade gospodarju.

Razdiral naj bi to, kar razdirajo sovražniki proletarijata na eni strani, in brezmejni čisti radikale na drugi strani. Graditelj prave človeške družbe pa naj bi dal na natezalnico, ker so toliko prednji, da rajši grade premišljeno na podlagi gotovih načrtov ne ozirajo se na fanatike ni eni in na pijavke človeštva na drugi strani.

Vsi so me imenovali izdajalec. Tisti, ki so videli bodočnost svojemu narodu le pod blišcem kraljevske krone, so se mi klanjali, kadar sem bil v njihovem taboru. Če sem slučajno preskočil v tabor ljudi, ki so trdili, da so kraljevske krone le še za v muzeje, kjer bodo pozneje kazali hlapčevstvo narodov in ljudstev, so me prezirali, pa četudi sem imel resne namene popraviti svoje prejšnje grehe. Niso imeli zaupanja vame — in tudi sam ga nisem imel. Kar sem imel še prepričanja, sem ga vrzel v blato, pa sem šel v župnišče in se globoko poklonil služabniku božjemu... Ko sem prišel ven, so se mi opletale noge, "Resnica" pa je že v prihodnji izdaji pričela braniti pravice svete katoliške cerkve proti sovražnikom, ki so brez vesti in značaja... proti pijancem, prešestnikom in požigalcem. S cerkvenih prižnic pa so imenovali moje ime kot vzor moza, ki se ni ustrašil v kritičnih časih podvzeti boja za pravice svete vere. Čudili so se ljudje, kako je to mogoče. Poznali so me kot voditelja svobodomiselcev v Bottle Beer Townu, sedaj sem pa postal kar naenkrat iz Savla Pavel. Ljudje so se me ogibali in me s strahom pozdravljali, kajti kdor si je drznil javno napadati mojo osebo, tega sem kaznoval; saj mi ni bilo težko. Stvar sem naznanil pastirju duš in ta je storil nadaljne korake. Čez nekaj dni sem že videl mojega sovražnika, ki se je predznil blatiiti mojo osebo, prosjačiti za delo...

Ako mi je postajal le kdo prenevarjen, sem ga s pomočjo ljudi, katerim sem udinjal svoje talente, napravil neškodljivega. V časopisu smo ga oblatili, da se ni mogel umiti tako hitro, ali pa smo ga porinili skozi vrata, v prostor kjer prebivajo zločinci. Celu mojim ljubicam se je gnusilo moje početje, pa so me zapustile. Čutil sem, da me zapuščajo svo dostojna družba in da se mi ljudje umikajo na drugo stran ceste, samo da me ni bilo treba pozdravljati. To me je jezilo, kar sem postajal vedno bolj sirov, pa se je poznalo v predalji "Resnice." Dobil pa sem nov krog prijateljev iz krogov ljudi, ki so naporabni za vsako delo. Uvedli smo skrajno demagogično taktiko med naše ljudstvo, za narod pa smo postali muka in naš list, imenujem ga naš, ker smo vanj jazali vsi, ki smo bili dovolj umazani za tako delo — je postal zgled laži in glee, razširil se je v župnišča in na priporočila božjih namestnikov so se pričele naročevati nanj pobožne ženske, cerkveni odbojčki in cerkoveniki. V našem krogu pa je bilo še vseeno nekaj ljudi, katere je obdajal stud, ko so opazovali naše delo, toda zdela se jim je, da so prišli na to spoznanje že prepozno, pa so nas vse skupaj raje zapustili.

Včasih, ko sem bil trezen, se mi je smililo ljudstvo, katerega begamo na tako nesramen način, smilila se mi je tista masa, ki vidi v enih ljudeh svetnike, ki pa so v resnici zrelj za najbolj vroč kot pekla, v drugih pa, ki žive v pomanjkanju, ki se trudijo kori-

stiti ljudstvu, pa vidi to ljudstvo svoje največje sovražnike, ker smo jim mi zabičevali v naši "Resnici", brosurah in razpisnicah, da jih morajo sovražiti, ker so sovražniki cerkve, največje propalice, gorje človeške družbe. In ob takih razmišljanjih me je navdajal gnus nad samim seboj in nekoč, ko sem imel tega neznančnega življenja dovolj, sem sklenil polskati grob. Zašel sem še sliko in pismo moje edine ljubice, ki me je večkrat opozarjala, kadar sem slučajno prišel z njo skupaj, naj grem raje v tovarno, ker s tem bom storil narodu veliko dobroto. Jaz bi poslušal njen nasvet, kajti žel ji je od srca, iz ljubezni do mene in do naroda. Toda jaz, mogočen urednik, ki me žda visoka gospodinja grem v tovarno? Ne! Ko je videla, da sem pripravljen nadaljevati svoje nerodno delo, mi je pisala poslovilno pismo in je rekla, da odhaja iz tega kraja. Imel sem jo rad in njen odhod me je užalostil, kajti bila je edina moja odkritosrčna prijateljica. Župniki in laiki smo se shajali in se obnašali kakor prijatelji; v resnici pa smo drug drugega mrzili in si nismo prav nič zaupali. Čemu mi bo še v nadalje tako življenje...

"Resnica" je dobila potem drugega urednika, ki je napisal prejšnjemu uredniku krasen nekrolog. Slavlil je njegovo nemorno poštvovalnost za ljudstvo, njegovo priljubljenost med maso naroda, njegove zasluge. Za njegovim pogrebom so marširala društva z banderi in v cerkvi je bila slovesna maša zadušnica. Prejšnji urednik je bil dober katoličan, vzoren značaj, katerega je priporočal v posnemanje. Vsled silnih naporov za koristi naroda, katerim se je posvetil prejšnji urednik "Resnice", je slednjič omagla, telesno in duševno. V takem stanju si je končal življenje. "Resnica" bo nadaljevala s smerjo, katero si je začrtal bivši urednik, kajti mi smo prepričani, da je to edina prava pot v korist našemu ljudstvu. —

Na pokopališču pri svetem Roku je med drugim tudi zapuščen grob, kjer leži bivši urednik "Resnice." Nihče se ga več ne spominja, kajti njegovo mesto so zavzeli ravno taki ljudje z enakimi značaj. Toda ljudstvo v Bottle Beer Townu postaja pametnejše in se otresa kloščev, ki mu usiljujejo "Resnico."

Kozma Teleban.

"POLJUBI ME, PREDEN UMRJEM," JE PROSILA ŽENA MORILCA.

Uniontown, Pa. — "Poljubi me, preden umrjem," so bile zadnje besede 25-letne mrs. Samuel Coles, ko jo je držal R. A. Whiting v naročju na njenem domu v Tower Hillu, ki je oddal tri strele nanjo. Whiting ji je spolnil željo, preden je zatisnil za vedno oči. Morilca so aretirali, ki je izvršil zločin iz ljubosumnosti.

Po izjavi policije je mrs. Coles živea nekaj mesecev ločena od svojega soproga. Njen soprog je vložil tožbo za zakonsko ločitev na sodišču in potem je izginil iz tega kraja.

Policija pravi, da je bilo več oseb na Colesovem domu, ko se je odigrala tragedija. Nekaj tednov je hodil za nje Whiting. Ko je prišel osodepolnega dne na njen dom, jo je pričel izpriševati o nekem drugem častilu. Sledil je preprič. Blazen od ljubosumnosti je Whiting potegnil samokres in ko je Colesova pričela bežati v drugo sobo, je pričel streljati. Priče pravijo, da se je Colesova opotekla in obrnila proti Whitingu, ko jo je zadela tretja krogla.

"Poljubi me, preden umrjem," je rekla smrtno zadeta žena in se zgrudila v morilčevu naročju. Whiting je pritisnil svoje ustnice na njeno lice, medtem je pa žena umrla.

Whiting molči in se noče razgovarjati o svojem zločinu.

TEKSLINI DELAVCI ZMAGAJO.

Loevell, Mass. — Slavka teklinih delavcev je zanje končala z zmago. Henry B. Endicott, član eksultive za javno varnost, jim je priznal petodostotno povzvišanje mezde, ki so ga zahtevali. Povzvišano mezdo prejemaajo od 17. julija. Delavci so se takoj po razsodbi vrnili na delo.

(Nadaljevanje s prethodne strane)

Kedar vam poteče naročnina
"Prosveto", je obnovile pravo
sno, da se vam ne ustavi list.

